

А. В. Дубовенко,
студентка магістратури спеціальності
«Управління навчальним закладом»
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)
e-mail: alina.visotska@mail.ru

Науково-методичне забезпечення менеджменту загальноосвітнього навчального закладу

У статті розглянуто основні напрями методичної роботи у навчальному закладі, описано основні завдання, напрями, функції науково-методичного забезпечення системи загальної середньої освіти та його нормативно-правове забезпечення. У роботі також висвітлено проблеми методичного забезпечення навчального закладу.

Актуальність дослідження. Швидкий розвиток науки, поява новітніх виробничих технологій, нові вимоги до фахівця будь-якої галузі виробництва формують те соціальне замовлення суспільства освіти, яке вимагає нових підходів до процесів навчання, виховання та розвитку особистості. Щоб відповідати цим вимогам, кожному педагогу необхідно постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність, збагачувати свій методичний арсенал.

Аналіз досліджень і публікацій. В Україні вивченням проблеми управління навчальним закладом займалися такі вчені як: О. Боднар, М. Гриньова, Л.Даниленко, Г. Дмитренко, Т. Єльнікова, О. Зайченко, В. Маслов, В. Мельник та ін. Проблему внутрішкільного управління розглядали: Е. Березняк, Ю. Васильєв, роль менеджера освіти з позиції системного та функціонального підходів розглядали Л. Ващенко, Л. Калініна, В. Химинця. Деякі аспекти проблеми сучасного управління загальноосвітнім навчальним закладом знайшли своє відображення у працях З. Курлянд, О. Скібіцького, В. Кравець, С. Беляєвої, М. Виноградського, М. Журавльова, Дж. Іванцевича, А. Кибанова, Г. Щокіна, та ін.

Мета роботи: вивчити та проаналізувати особливості науково-методичного забезпечення менеджменту загальноосвітнього навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Науково-методичне забезпечення менеджменту загальноосвітніх навчальних закладів — це сукупність документів організаційно-методичного, організаційно-розпорядчого, нормативно-технічного та техніко-економічного характеру, які визначають норми, правила, вимоги, характеристики та інші дані, що використовуються для вирішення завдань навчально-виховної діяльності, організації праці та менеджменту навчального закладу. Ці документи затверджуються в установленому порядку відповідним компетентним органом чи керівництвом школи [1].

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх дисциплін; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи учнів, виконання індивідуальних завдань.

Основні завдання методичної роботи впливають із Закону України "Про освіту", Положення про методичну роботу та інших документів, які стосуються проблем розбудови вітчизняної освіти. Професія вчителя - одна із тих професій, які вимагають постійного удосконалення [2]. Адже об'єктом, на який спрямовуються зусилля педагога, є підростаюча людина, яка як системне утворення за своєю складністю перевершує будь-який механізм, будь-коли створений людськими руками. Дві обставини засвідчують ускладнений характер методичної роботи у загальноосвітньому закладі. Перша з них пов'язана з тим, що кожний вихованець є неповторною відкритою системою, яка потребує від учителя особистісно-орієнтованих підходів. Друга стосується індивідуальної творчості кожного педагога, потреба в якій впливає знову ж таки із системно неповторної організації його особистості [1].

Змістова спрямованість методичної роботи визначається такими основними напрямками:

1. Зміцнення методологічних основ професійної діяльності педагога за рахунок:

а) вивчення важливих положень філософії сучасної освіти, що передбачає освоєння: філософських підвалин педагогіки гармонійної цілісності; філософії освіти, заснованої на визнанні пріоритетного значення ідей педоцентризму, релятивізму і плюралізму; сучасної філософії освіти, заснованої на ідеї поєднання досягнень холістського та індивідуально-плюралістичного напрямів освіти; філософських основ автентичної педагогіки; філософії нестабільності лауреата Нобелівської премії І. Пригожина; філософських основ діалогової взаємодії основних суб'єктів освіти (школа діалогу культур); системи філософських принципів субстанціональної єдності та діалогової згоди як мінімальної базової основи сучасної освіти; сучасних філософсько-методологічних засад вирішення проблем співвідношення традиційно-інформаційної та інноваційно-творчої функцій освіти, формування всебічно розвинутої людини сучасної епохи, розвитку її духовності;

б) ознайомлення з досягненням акмеологічної та суміжних із нею наук (педагогіки, психології, психотерапевтики, суте етології, сугестопедії, фізіології, генетики та ін.) для розкриття внутрішніх резервних комплексів особистості як вихованця, так і самого вчителя з метою найповнішої самоактуалізації та досягнення на цій основі вершинних здобутків у руслі автентичної спрямованості обох.

2. Ознайомлення з новітніми освітніми технологіями, методиками, стратегіями, тактиками, методами, прийомами педагогічної діяльності з метою поліпшення якості педагогічного процесу у визначених рамках особистої професійної діяльності.

3. Використання здобутків української національної школи та культури для формування духовного світу патріота і громадянина Української держави.

4. Оволодіння науково-дослідними навичками, які б забезпечували не лише засвоєння напрацьованого іншими вчителями передового педагогічного досвіду, а й формування власного творчого почерку в педагогічній діяльності.

5. Систематичне інформування про нові нормативні державні документи та інструктивно-методичні матеріали, які стосуються педагогічної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах.

6. Освоєння методики вивчення ускладнених програмових тем навчальних предметів із відвідуванням відкритих уроків та знайомством із творчою лабораторією колег [3].

Завданнями науково-методичного забезпечення системи загальної середньої освіти є :

- координація діяльності інститутів післядипломної педагогічної освіти, методичних кабінетів та методичних об'єднань педагогічних працівників;

- розроблення і видання навчальних програм, навчально-методичних та навчально-наочних посібників;

- організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у тому числі керівних кадрів, системи загальної середньої освіти;

- вивчення рівня знань, умінь і навичок учнів загальноосвітніх навчальних закладів, вироблення відповідних рекомендацій;

- організація співпраці з вищими навчальними закладами всіх рівнів акредитації для підвищення ефективності навчально-методичного забезпечення;

- висвітлення в засобах масової інформації досягнень педагогічної науки та педагогічного досвіду.

Вивчення спеціальної літератури засвідчує, що тенденція до зміни застарілої концепції соціального управління в Україні та перехід на позиції нової управлінської парадигми, необхідність якої теоретично обґрунтована в державних постановах і документах, органічно пов'язана з радикальними перетвореннями й реформуванням усіх сторін життєдіяльності. Найбільш важливі положення нової парадигми управління українською перехідною економікою, зокрема національною системою освіти, зводяться до такого [4]:

- гнучке поєднання методів ринкового регулювання з державним регулюванням соціально-економічних процесів;

- формування та функціонування ринкових суб'єктів господарювання як відкритих і соціально орієнтованих систем;

- самоврядування на всіх рівнях і перехід до поліцентричної системи господарювання;

- поєднання ринкових й адміністративних методів управління.

Група функцій педагогічного менеджменту загальноосвітнього навчального закладу щодо процесу його організації передбачає: створення на контрактній чи договірній основі постійних або тимчасових колективів; залучення до участі у своїй комерційній діяльності державних, кооперативних та акціонерних підприємств, громадських організацій, приватних осіб; фінансування витрат на підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; організацію та фінансування видання підручників і навчально-методичних посібників, словників, додаткової літератури, необхідної для вдосконалення навчально-виховної роботи; фінансування витрат на популяризацію і пропаганду своєї діяльності й освітніх послуг; здійснення економічної діяльності з метою придбання матеріальних засобів, необхідних для реалізації освітніх програм, вирішення соціальних питань своїх учнів і працівників.

Ця група функцій педагогічного менеджменту має забезпечувати цілісність управлінського циклу діяльності керівних та педагогічних кадрів загальноосвітнього закладу [5].

Документи, які розробляються і затверджуються керівництвом організації для внутрішнього використання, включають:

1. Правила внутрішнього трудового розпорядку.

2. Колективний договір, який укладається між власником або уповноваженим ним органом, з однієї сторони, і профспілками чи іншим уповноваженим трудовим колективом — з другої, з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів трудящих і керівництва.

3. Положення про структурні підрозділи загальноосвітнього навчального закладу — документи, які регламентують діяльність певних структурних підрозділів: їхні завдання, функції, права, відповідальність, взаємозв'язки з іншими структурними ланками навчального закладу. Ці документи розробляються на основі Типових положень про структурні підрозділи або самими керівниками відповідних підрозділів або іншими вищими керівниками й затверджуються першим керівником навчального закладу.

4. Посадові інструкції — документи, які регламентують діяльність посадових осіб і містять дані про їхні завдання та обов'язки, права, відповідальність, вимоги до знань, умінь, майстерності, кваліфікаційні вимоги, взаємозв'язки з іншими виконавцями та структурними ланками. Положення про формування кадрового резерву в навчальному закладі та інші [6].

Отже, головний напрям управлінської діяльності менеджера освіти незалежно від рівня управління, здійснюваного ним у межах цілісної педагогічної системи типу "навчально-виховний заклад", — організація роботи, учнівського, допоміжного і педагогічного колективів, ефективність

діяльності яких визначається новими факторами, а рівень її продуктивності може змінюватися навіть протягом одного дня. З огляду на це вивчення людських потреб, спрямованості їх є однією із найважливіших вимог сучасного педагогічного менеджменту. Таким чином, основним завданням методичної роботи є допомога вчителю у створенні індивідуальної творчої лабораторії, в якій би він міг вивчати та впроваджувати у власну педагогічну практику досягнення передового педагогічного досвіду, педагогічної та суміжних із нею наук, проводити власні експериментальні дослідження, на основі яких вибудовувати індивідуальний творчий стиль, що дозволяло б йому бути на висоті поставлених перед ним освітніх завдань

Список використаних джерел та літератури:

1. Пальчевський С. С. Педагогіка / С. С. Пальчевський. – 2-ге видання. – К.: Каравела, 2008. – 496 с.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page2>
3. Педагогіка вищої школи / за ред. З. Н. Курлянд. – Київ: Знання, 2005. – 399 с
4. Скібіцька Л. І. Менеджмент / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібицький. - 2007. – 416 с.
5. Управління загальноосвітнім навчальним закладом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/2281/97/>
6. Кравець В. Усвідомлена програма дій керівника. Ефективність управління загальноосвітньою школою / В. Кравець // Управління освітою, 2007. – №19. – С.26.
7. Краевский В. В. Методология педагогики : пособие для педагогов-исследователей / В. В. Краевский. – Чебоксары : Изд-во Чуваш. ун-та, 2001. – 244 с.

А. Дубовенко

Научно-методическое обеспечение менеджмента учебного заведения
В статье рассматриваются основные направления методической работы в учебном заведении, описываются задания, функции научно-методического обеспечения системы среднего образования та его нормативно-правовая регламентация. В работе так же описываются проблемы методического обеспечения.

A. Dubovenko

Scientifically methodical providing of management of general educational establishment

In the article basic methodical work assignments are considered in educational establishment, basic tasks, directions, functions of the scientifically-

*methodical providing of the system of universal middle education, are described and
normatively legal providing. The problems of the methodical
providing of educational establishment are also reflected in-process.*